

Program for SONE-konferansen 2022

Språk, kolonial fortid og dekolonialisering

Tromsø, 21.-22. april 2022

Praktisk informasjon

Sted: Konferansen finner sted i ILP-bygget på UiTs hovedcampus i rom 1.005 «Pedagogen». Dere finner rommet i MazeMap ved hjelp av følgende lenke eller QR-kode:

<https://link.mazemap.com/STbGyfOI>

Til og fra UiTs hovedcampus: Den nærmeste bussholdeplassen heter «UiT» (holdeplassen etter «UiT/planetariet»). Det er hyppige bussavganger med rute 20, 21 og 34 fra bussholdeplassen «Smørtorget» i sentrum. Fra UiT tilbake til sentrum er det rute 20, 21 og 33. Bussene bruker ca. 10-15 minutter mellom UiT og sentrum.

De som ønsker å ta bussen fra flyplassen til UiT, kan ta rute 24, 40 eller 42 til bussterminalen i Giæverbukta (ett stopp) og bytte til rute 33. Rute 40 og 42 kjører videre til sentrum.

Ruteopplysninger får dere på <https://fylkestrafikk.no>. Det er enklest å kjøpe billett via TromsBillett-appen. Det er mulig å kjøpe billett på bussen, men det er dyrere og sjåførene aksepterer kun kontanter.

Konferansemiddagen holdes torsdag kl. 19:00 på restauranten Skirri som ligger i Kystens hus ved Stortorget i Tromsø sentrum. Adressa til restauranten er Stortorget 1.

Program for torsdag 21. april

09:00-09:15	Åpning	
09:15-09:40	Brit Mæhlum	”Norskdømd og kristendømd”: Vilhelm Andreas Wexelsen (1849–1909) som språkpolitisk strateg
09:40-10:05	Edit Bugge	«teir skulu hava løyvi antin at lesa á sínum bygdamáli ella á normalføroyskum»: Spor etter talemålsnormering i færøysk skole
10:05-10:25	Pause	
10:25-10:40	Torbjørn Svendsen	Danning og identitetsutvikling gjennom dybdelæring i norskfaget
10:40-10:55	Frida Eidset og Johanne Gåsland	Valg av samisk som første- eller andrespråk
10:55-11:10	Hanna Sønvisen og Gabriel Gleditsch	Samisk representasjon i norskfaglige læreverk
11:10-11:35	Åse Mette Johansen	Samisk språk og medborgerskap i norskbøker for ungdomstrinnet i perioden 1997–2020
11:35-12:40	Lunsj i Hovedkantina, Teorifagbygget hus 1	
12:40-13:40	Tommaso Milani	Plenarforedrag: Multilingualism and sexuality in (inter)action: Checkpoints of desire in Israel/Palestine
13:40-13:55	Pause	
13:55-14:20	Susanne Mohr og Constanze Ackermann-Boström	For explorers by explorers: A sociolinguistic study of the cruise tourism industry in Norway
14:20-14:35	Maisen Maier	‘Is it impolite, or is it just Norwegian?’: A study of linguistic choices and their effects in student-to-staff emails at a Norwegian university
14:35-14:50	Anette Briksdal	Den fyste språksosialiseringa til barn i fleirdialektale miljø
14:50-15:05	Sunniva H. Sætre	Dialektendring i eit lite bygdesamfunn nord for Bergen
15:05-15:25	Pause	
15:25-15:50	Karine Stjernholm og Leonie Cornips	Kvinner og dialektbruk i tidligere industriområder
15:50-16:15	Eline Bjørke	Statusen til lètendialekta gjennom tre generasjonar
16:15-16:25	Pause	
16:25-16:50	Agnete Nesse	Sosio geografiske forskjeller i språk og tekst i minnebøker
19:00		Konferansemiddag på Skirri i Kystens hus ved Stortorget i Tromsø sentrum

Program for fredag 22. april

09:00-10:00	Pia Lane	Plenarforedrag: Ut av stillheten: Revitaliseringens paradokser
10:00-10:20	Pause	
10:20-10:45	Øystein Vangsnes & Hanna Outakoski	Giellariššu / samisk språkdusj: Språkrevitalisering i urbane kontekstar
10:45-11:10	Stian Hårstad	«Norsk er nu det eneste sprog vi virkelig kan»: På sporet av språkskifteprosesser i jødiske miljø i Norge 1880–1940
11:10-11:30	Pause	
11:30-11:55	Ragni Vik Johnsen og Hilde Sollid	Språklige landskap i Tromsø 10 år etter språkdebatten
11:55-12:10		Målbrytings kvarter
12:10-13:10	Lunsj i Hovedkantina, Teorifagbygget hus 1	
13:10-13:35	Florian Hiss og Hilde Sollid	Språklig og kulturelt mangfold i det semiotiske landskapet på Institutt for lærerutdanning og pedagogikk
13:35-14:00	Ragnhild Lie Anderson	Lektorstudentar sine haldningar til dialekt, tospråklegheit og aksentprega norsk
14:00-14:15	Pause	
14:15-14:40	Rafael Lomeu Gomes og Bente A. Svendsen	Minoritised youth language in Norwegian media discourse: Surfacing the abyssal line
14:40-14:50	Farvel	

Plenarforedrag

Pia Lane

Ut av stillheten: Revitaliseringens paradokser

MultiLing/Universitetet i Oslo

Arven etter en omfattende koloniserings- og assimileringsspolitikk lever videre i dag og kommer ofte til syne igjen i revitaliseringsprosesser. Å ta tilbake sitt språk kan oppleves positivt og frigjørende fordi dette gir språkbrukerne mulighet til å (gjen)finne og styrke identitet og tilhørighet, men kan også føre til en følelse av usikkerhet og sårbarhet fordi følger fra fortidens assimilasjonsspolitikk dukker opp igjen i revitaliseringsprosesser, som det King og Hermes (2014) kaller 'koloniseringens arr' (Rasmus og Lane 2021).

Fornorskingspolitikken er en skygge som følger oss, en arv som ikke alltid er synlig ved første øyekast, men som har etterlatt seg nedarvede sår. Gordon (2008) beskriver slik tilstedeværende fortid som hjem søkelse (haunting) – når fortidens undertrykkende maktstrukturer direkte eller subtilt gjør seg til kjenne i menneskers liv. I dette foredraget diskuterer jeg hvordan fortiden former og kommer til syne igjen i revitaliseringsprosesser som ulike typer av taushet og stillegjøring (Lane, under utgivelse). For å kaste lys over slike stillheter, bruker jeg noen aspekter av kritisk teori fra sør og dekolonial tenking, bla. fraværets sosiologi (Santos 2012; 2016), avkolonisering av sinnet (Ngũgĩ wa Thiong'o 1986) og hjem søkelse (Gordon 2008; 2011).

Det å ta tilbake sitt språk kan være en komplisert og motsetningsfylt prosess. Dette kan hele sår fra fortiden, men det kan også være en smertefull opplevelse fordi nye talere er redde for å bli rettet på eller fordi det å snakke gjør at de føler seg sårbare, og paradoksalt nok kan slike prosessene forlenge stillheten. Derfor er det viktig å ikke bare fokusere på revitaliseringens positive sider, men også på stillhet og følelsesmessige aspekter ved revitalisering og hvordan språkbrukerne opplever og forsøker å løse slike motsetningsforhold når de begynner å snakke et minorisert språk.

Tommaso M. Milani

Multilingualism and sexuality in (inter)action: Checkpoints of desire in Israel/Palestine

University of Gothenburg and University of the Witwatersrand, Johannesburg

This presentation heeds recent calls for applied linguists and sociolinguists to take Southern decolonial perspectives to the study of language in social processes. Here the South does not indicate so much a geographical location but “refers to broader histories of exclusion and disenfranchisement” (Pennycook and Makoni, 2020, p. 1) as well as “to the conditions of suffering and inequality brought about by capitalism and colonialism and to the resistance to such conditions” (Pennycook and Makoni, 2020, p.2). To judge from the number of conferences – SONE included – that focus on (de)colonial perspectives, applied linguistics and sociolinguistics are undergoing an important turn. That being said, sexuality seems to be conspicuous by its absence in such southern/decolonial discussions. Against this backdrop, I explore in this presentation same-sex desire among some queer Palestinians who live in Israel. For this purpose, I draw upon a theoretically multi-pronged approach that brings together (1) an intersectional perspective that views desire as “inflected by other kinds of salient social differences, for instance those of race, ethnicity, generation, class and culture” (Cameron and Kulick 2003:144) and (2) Nelson Maldonado Torres’s notion of coloniality as “the long-standing patterns of power that emerged as a result of colonialism but that define culture, labour, intersubjective relations and knowledge production well beyond the strict limits of colonial administrations (Maldonado-Torres, 2011: 2). More specifically I illustrate the role played by a nexus of social categories (ethnicity, religion and culture) in the discursive production of desire that a queer Palestinian man expresses for a Jewish Israeli soldier. Through detailed analysis of a conversation between this man and a Palestinian female friend, I illustrate how desire is interactionally produced and simultaneously blocked by a variety of “checkpoints”, that are themselves infrastructures of old and new colonial conditions. Here sexual attraction, on the one hand, and cultural, ethnic and religious affiliation, on the other, become a zero-sum game, interactionally constructed as incompatible with one another. In the analysis, we also illustrate the role played by Hebrew-Arabic code-switching in this interactional push-and-pull of desire. As a result, the presentation hopes not only to offer a fresh perspective on southern/decolonial discussions on language and society, but also to unsettle the sexual apathy of much multilingualism scholarship (cf. Cashman 2017 for a notable exception).

Øvrige foredrag

Ragnhild Lie Anderson

Lektorstudentar sine haldningar til dialekt, tospråklegheit og aksentprega norsk

Lars Anders Kulbrandstad hadde med ei spørjeundersøking hjå lærarstudentar frå seks ulike høgskular i 2007 som mål å undersøkje i kva grad dei hadde ei tolerant haldning til språkleg mangfald i Noreg. Han samla inn data frå 318 respondentar og såg at dei som var mest dialektvenlege, var dei mest tolerante til aksentprega norsk (jf. Kulbrandstad 2007 og 2015). I 2017 vart ei noko mindre undersøking gjennomført med totalt 62 lektor- og PPUstudentar ved Universitetet i Bergen. Den viste at aksepten til utanlandsk aksent låg endå høgare enn hjå Kulbrandstad ti år tidlegare (jf. Anderson 2018). Materialet er vidare blitt supplert og inneheld no respons frå rundt 140 lektorstudentar ved Universitetet i Bergen i perioden 2017 – 2021 noko som kan gje eit klarare bilete av kva haldningar komande lektorar har til ulike måtar å snakka norsk på. Dei fleste av desse studentane skal sjølv undervisa elevar i norsk og forpliktar seg (jf. LK20) til å gje elevane ei opplæring som byggjer på toleranse og språkleg mangfald. Den overordna problemstillinga for dette arbeidet er: Korleis er toleransen hjå komande lektorar til talespråkleg variasjon? Desse forskningsspørsmåla er aktuelle: 1) Kva syn har komande lektorstudentar til bruk av dialekt versus standard i offentleg samanheng? 2) Kva haldningar har komande lektorstudentar til tospråklegheit og minoritetsspråk? 3) Kva toleranse gjev komande lektorstudentar uttrykk for når det gjeld å snakka norsk med utanlandsk aksent?

Anderson, Ragnhild Lie. 2018. «Kan lærarar snakka norsk med utanlandsk aksent?» I: *Språkprat*. Jul 6. <https://sprakprat.no/2018/07/06/kan-laerarer-snakka-norsk-med-utanlandskaksent/>

Kulbrandstad, Lars Anders. 2007. «Lærerstudenter og språklig variasjon – En holdningsundersøkelse». I: *Nordic Studies in Education*. Vol. 27 (04): 357 – 372.

Kulbrandstad, Lars Anders. 2015. «Språkholdninger» I: *NOA norsk som andrespråk*. Årgang 30 1-2/2015, s. 247 – 283.

Utdanningsdirektoratet. 2020. *Læreplan i norsk (NOR01-06)*. <https://www.udir.no/lk20/nor01-06>

Eline Bjørke

Statusen til løtendialekta gjennom tre generasjonar

I arbeid med masteravhandlinga mi (Bjørke, 2017) intervjuar eg seks personar frå tre generasjonar i to familiar busett i Løten. No vil eg bruke dette datamaterialet til å seie noko om statusen til løtendialekta: Kven av informantane har opplevd at løtendialekta har hatt høg eller låg status? For å seie noko om dette bruker eg modellen til Auer og Hinskens (1996) der dei skildrar eit språkleg statushierarki, og Bourdieus (1991) konsept om lingvistiske markadar. For å kunne seie noko om endringstendensar gjorde eg synkrone undersøkingar av eit strategisk utval av informantar frå ulike generasjonar, i tråd med Labovs hypotese om «apparent-time» (Labov, 1963). Eg brukte kvalitative intervju som forskingsmetode. I intervjuar kjem det fram at dei to eldste informantane har opplevd at løtendialekta har hatt låg status utanfor Løten, men dei ser likevel på ein sær tradisjonell og arkaisk variant av løtendialekta som høgverdig. Både informantane i den nest eldste generasjonen fortel at dei berre har fått positive attendemeldingar på dialektbruk, både i og utanfor Løten. Dei to yngste informantane fortel at viss folk på deira alder skulle kome til å bruke ord som assosierast med tradisjonell løtendialekt, så vil det vere meint som humor.

Referansar

- Auer, P. og Hinskens F. (1996). «The convergence and divergence of dialects in Europe. New and not so new developments in an old area». I *Sociolinguistica* 10, 1 – 30.
- Bjørke, E. (2017). *Løtendialekta i endring. Ein sosiolingvistisk studie av dialektendring gjennom tre generasjonar i Løten*. (Masteravhandling, NTNU).
- Bourdieu, P. (1991). *Language and symbolic power*. Cambridge: Polity Press.
- Hårstad, S., Lohndal, T., & Mæhlum, B. (2017). *Innganger til språkvitenskap: teori, metode og faghistorie* (p. 209). Cappelen Damm akademisk.
- Labov, William. (1963). *The Social Motivation of a Sound Change*. *Word* (Worcester), 19(3), 273- 309.

Anette Briksdal

Den fyste språksosialiseringa til barn i fleirdialektale miljø

Nøkkelord: språkinnlæring, barnespråk, språkval, indeksikalsk prosodi, barne-TV og språkpåverknad.

I dette innlegget presenterer eg masteroppgåva mi, som tek for seg språkutviklinga til tre fleirdialektale barn over tre år. Dei to fyste informantane er jentene Sol og Snø. Datamaterialet frå dei strekk seg frå dei er 2;2 – 4;5 år. Den tredje informanten er veslebroren Måne som har vore med frå han var 1;9 – 2;8. Det har jamleg blitt tatt opptak av barna i kvardagslege situasjonar som måltider og leik. I tillegg er daglege observasjonar lagt til grunn. Barn i dag navigerer i ein samansett språkkvardag der dei tek del i fleire språklege fellesskap (Bugge, 2016). I mange familiar har mor, far og andre familiemedlemmar ulike talemål, og kanskje møter barnet enda eit talemål i barnehagen og blant jamaldra. Dei blir også eksponert for talemål gjennom film, musikk og barneprogram (Bugge, 2016). Sjølv om det fins gode dømer på dialektrepresentasjon i barne-TV (Nikolaisen, 2013) møter ein ei overvekt av standardnært austlandsk på TV, noko som truleg bidreg til språknivellering (Mæhlum, 2009). Forskingsspørsmålet mitt handlar om styrkeforholdet mellom språkfellesskapa til barna, og korleis dette utviklar seg. Prosodi har fått lite vitskapleg merksemd i sosiolingvistikken (Ommeren & Kveen, 2019), denne forskinga vektlegg difor barna sin setningsintonasjon, i tillegg til dei meir tradisjonelle målmerka.

Litteratur:

- Mæhlum, B. (2009) Standardtalemål? Naturligvis! En argumentasjon for eksistensen av et norsk standardtalemål. Norsk lingvistisk tidsskrift. Årgang 27.
- Bugge, E. (2016). Norske barns språksosialisering og spraklige praksisfellesskap. Norsk Lingvistisk tidsskrift. Årgang 34.
- Nikolaisen, C. A. (2013, mai 31). Den snille, den slemme og den dumme - En sosiolingvistisk analyse av sprakholdninger som formidles gjennom dialektbruk i NRK Super. (Masteroppgave). UiO
- Ommeren, R. v., & Kveen, P. M. (2019). Det folkelingvistiske konseptet “tonefall”: Ei sosiolingvistisk utforskning av prosodiens indeksikalitet. Maal og Minne 1.

Edith Bugge

«teir skulu hava løyvi antin at lesa á sínum bygdamáli ella á normalføroyskum». Spor etter talemålsnormering i færøysk skole.

Den 13. desember 1938 blei paragraf 7 i Kgl. Anordning av 1912 om skolen på Færøyene, som slo fast at dansk skulle være undervisningsspråk i skolen, oppheva. Med det blei færøysk og dansk likestilt som undervisningsspråk i den færøyske skolen, og med heimestyreløven i 1948 blei det vedtatt at færøysk skulle være «hovedsprog» på Færøyene. Da disse vedtaka blei gjort, fantes det ikke et allment anerkjent færøysk standardtalemål, og det er fortsatt i dag uenighet om eksistensen til, avgrensninga av og statusen til et slikt færøysk standardtalemål. Introduksjonen av færøysk som skolespråk skjedde imidlertid i en tidsperiode der standardtalemålsideologien sto sterkt i Danmark, og noen færøyingar ser ut til å ha ansett talemålsnormering som en naturlig del av arbeidet med å etablere færøysk som et moderne kulturspråk og samfunnsbærende språk. I dette innlegget presenterer jeg spor etter talemålsnormering og standardtalemålsdebatt i færøysk skolehistorie. Grunnlaget er en gjennomgang av færøyske lesebøker, lærebøker og undervisningsveiledninger fra perioden 1907–1970, og dykk i skolepolitiske diskusjoner og minneberetninger.

Trude Bukve

Digitale språkruter over Bergen

I løpet av 2020-21 har dei nye læreplanane blitt implementerte i den norske skulen, og omgrepet tverrfaglegheit har blitt framheva som eit prinsipp som skal forme den pedagogiske praksisen i klasserommet. For å undersøke korleis ein kan legge opp til meir tverrfaglegheit i norskfaget, har 50 lærarstudentar med fordjuping i norsk arbeidd med å utvikle digitale språkruter over Bergen. Det overordna målet med prosjektet har vore å utvikle, teste og evaluere studentaktive læringsformer. Målet er at ved å bruke digitale verktøy og lokalbasert læring skal studentane lære meir om språkhistorie og språkleg variasjon. Ved å ta utgangspunkt i eige språk og lokalmiljøet og nytte språket i mellompersonlege, meningsfulle samanhengar lærer ein meir. Å kople faglitteraturen med gatenamn, skilje mellom typar språkbruk, dialektar og/eller sosiolektar, og ikkje minste å kople skriftspor frå graffiti og gatekunst til runeinnskrifter og handverkarsignaturar, gir studentane ei djupare forståing for korleis språket har utvikla seg. Målet er altså å auke teoretisk kunnskap om norskfaglege emne gjennom studentaktiv læring. Den teoretiske kunnskapen skal munne ut i språkruter formidla gjennom QR-kodar. Rutene skal formidle faglitteratur og -kunnskap knytt til utvalde norskfaglege emne, kopla til dei aktuelle stadene som postane syner til. Postane skal kunne brukast av alle språkinteresserte, men også inngå i undervisninga på mellom- og ungdomstrinnet. For at språkrutene skal kunne inngå som ein del av undervisninga har studentar utvikla undervisningsopplegg som skal gjennomførast før, under og etter gjennomgangen av språkrutene. Prosjektet kan knytast til lokalbasert læring, nærmiljøpedagogikken og fysisk aktivitet.

Frida Eidset og Johanne Gåsland

Valg av samisk som første- eller andrespråk

Masteroppgaven er norskdidaktisk og tar for seg elever sine refleksjoner rundt valg av samisk som første- eller andrespråk. Som kommende norsklærere har vi gjennom faget vårt et særlig ansvar for å gjøre elevene til trygge språkbrukere og bevisste i sin egen språklige identitet. Vi ønsker å vite mer om hvordan elever som får opplæring i samisk reflekterer over egen språklige og kulturelle identitet. Oppgaven skal i tillegg til å belyse hvilke refleksjoner elevene gjør rundt valget, bidra til å belyse hvordan norskfaget legger til rette for at elevene blir trygge språkbrukere og identitetsutvikling. Problemstillingen vår lyder som følger: Hvilke refleksjoner gjør elever rundt valg av første- og andrespråk på ungdomstrinnet, og hvordan uttrykker de koplinger mellom språk og identitet? Med følgende forskningsspørsmål: 1. Hvilke refleksjoner gjør elever rundt valg av samisk som første- eller andrespråk på ungdomstrinnet? 2. Hvordan kommer elevenes refleksjoner over forholdet mellom språk og identitet til uttrykk i språkportrettene og i intervjuene? 3. Hvilke ulike språksyn og språkholdninger har elevene møtt i skolen og i norskfaget? Og hvordan kommer ulike språksyn og språkholdninger til uttrykk i elevene sine svar i intervjuene?

Rafael Lomeu Gomes and Bente A. Svendsen

Minoritised youth language in Norwegian media discourse: Surfacing the abyssal line

Analyses of media representations of language practices in Nordic contexts have enhanced our understandings of the ways in which social and linguistic hierarchies are discursively forged and contested (Milani 2010, Stroud 2004, Suárez-Krabbe 2022, Svendsen 2014). Building on this body of work and taking heed of recent calls for decolonising and southernising Critical Discourse Studies (Lomeu Gomes and Svendsen forthcoming, Resende 2021), in this presentation we analyse representations of urban youth and their language practices in Norwegian media. Particularly, our interest lies in exploring what these representations may reveal about circulating discourses on diversity and immigration. Using the digital media archive Atekst (Retriever), we built a corpus composed of articles published between 2015 and 2021 in Norwegian print media. The analysis presented here indicates that “kebabnorsk” (Kebab Norwegian) – a term commonly used to describe the speech styles of urban youths in Norway – is oftentimes mobilised in media debates to construct an axis of differentiation (i.e. us vs. them) regimented by ideological work where “us” is constructed as a category that encompasses “ethnic Norwegians” who uphold Western values, and speak standard Norwegian, whilst “them” describes those who have ethnic minoritised backgrounds, uphold non-Western values, and speak “kebabnorsk”. Moreover, the notions of coloniality and abyssal line help us to account for the political and historical development of the hierarchisation of categorisations such as class, race, and gender. Finally, while drawing attention to similarities in discursive iterations of race-based discrimination in media discourse across Nordic contexts, we join current efforts towards interrogating Nordic homogeneity (Keskinen et al 2019).

Florian Hiss og Hilde Sollid

Språklig og kulturelt mangfold i det semiotiske landskapet på Institutt for lærerutdanning og pedagogikk

Lærerutdanningene har en sentral rolle i å utdanne nye lærere til en samtid og framtid prega av språklig og kulturelt mangfold. Hvordan gjenspeiles dette oppdraget i det semiotiske landskapet på Institutt for lærerutdanning og pedagogikk (ILP) på UiT? Vårt foredrag tar utgangspunkt i at institusjoners semiotiske landskap kan sees på som sammenvevde diskurser som både gjenspeiler og som skal oppnå noe i samfunnet. Det semiotiske landskapet på ILP er på denne måten et møtepunkt for ulike sosiale praksiser. I foredraget legger vi særlig vekt på «discourses in place», altså konseptuelle og materielle kontekster for institusjonens diskurs om språklig og kulturelt mangfold (jf. Hult, 2015; Scollon & Scollon, 2004). Disse diskursene knytter sammen historiske, samtidige og fremtidige ideer om språklig og kulturelt mangfold.

Det er ulike diskurser som sirkulerer i det semiotiske landskapet på ILP. Vi skal løfte fram diskurser om lærerutdanningas historie, som kan spores tilbake til 1826. Disse historiske røttene er gjerne trukket fram med stolthet. Institusjonen ble seinere en viktig aktør i fornorskingspolitikken overfor samer og kvener i perioden ca. 1850-1950. De siste tiårene har ILP utført sitt oppdrag som lærerutdanning i et samfunn som etter hvert har tatt et oppgjør med fornorskingspolitikken. Her ser en altså også en radikal endring i synet på mangfold. En viktig materiell kontekst for vår analyse er at ILP i 2020 flytta fra en bygning fra 1952 sør på Tromsøya til nye lokaler på UiTs hovedcampus. Vi har samla inn et variert datamateriale i de gamle og de nye lokalene. Materialet består av: 1) Fotografier og feltnotater fra vandringer gjennom lokalene, 2) studenters observasjoner og 3) kunstneriske uttrykk, medieomtaler og vitenskapelige arbeid som kommenterer eller kontekstualiserer de gamle og de nye lokalene.

Referanser

- Hult, F.M. (2015). Making Policy Connections across Scales Using Nexus Analysis, In F.M. Hult & D.C. Johnson (Eds.), *Research Methods in Language Policy and Planning* (pp. 217-231). Malden MA: Wiley.
- Scollon, R., & Scollon, S. (2004). *Nexusanalysis. Discourse and the emerging internet*. London, New York: Routledge.

Stian Hårstad

«Norsk er nu det eneste sprog vi virkelig kan»: På sporet av språkskifteprosesser i jødiske miljø i Norge 1880–1940

Dette innlegget tar for seg utforskinga av språklige praksiser i den jiddisktalende minoriteten som etablerte seg i Norge fra 1880-tallet og de påfølgende tiårene. De norske jødernes språkhistorie er fortsatt veldig sparsomt beskrevet, men flere kilder gir inntrykk av et ganske raskt og omgripende språkskifte fra jiddisk til norsk, selv blant deler av den første generasjonen innvandrere. Sitatet i foredragstittelen er hentet fra en redegjørelse som Isak og Anna Eidenbom, begge jødiske innvandrere fra Det russiske imperiet på 1890-tallet, måtte levere i forbindelse med sin søknad om norsk statsborgerskap i 1936. I innlegget går jeg inn på hvordan slike og liknende kilder kan brukes til å belyse både språkskifte- og språkbevaringsprosesser i et sårbart minoritetsmiljø som utover i mellomkrigstida ble satt under flere typer assimileringsspress.

Åse Mette Johansen

Samisk språk og medborgerskap i norskbøker for ungdomstrinnet i perioden 1997–2020

I dette foredraget legges Gyldendals fire lærebøker i norsk for ungdomstrinnet fra perioden 1997–2020 under den kritisk-sosiolingvistiske lupen med det mål for øye å analysere utviklingstrekk i framstillinga av samisk språk og medborgerskap. Forskningsfokuset er aktualisert av overordna endringer de siste tiårene i opplæringa og norskfaget, der den tradisjonelle forståelsen av medborgerskap basert på kulturell og språklig homogenitet utfordres av en flerspråklighet-somressurs-ideologi. Analysen er rotfesta i kritisk diskursanalyse (Fairclough, 1995) og dessuten inspirert av på forskning på språkideologier (Irvine & Gal, 2000) og flerspråklig medborgerskap (Jaffe, 2012). Jeg undersøker i hvilken grad og hvordan samer og samisktalende inkluderes i det overordna flerspråklige vi-et i lærebøkene, og jeg diskuterer betydninga disse funnene kan ha for forhandlinger av samisk flerspråklig medborgerskap i utdanning og samfunn i dag. Presentasjonen bygger på Markussons (2020) analyse av de tre første bøkene, og Johansen & Markussons (kommer) utvidelse av denne analysen der norsklæreboka fra Kunnskapsløftet 2020 inkluderes.

Fairclough, N. (1995). *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*. London: Longman.

Irvine, J. T., & Gal, S. (2001). Language ideology and linguistic differentiation. I P. V. Kroskrity (red.), *Regimes of Language: Ideologies, politics, and identities* (s. 35–84). Santa Fe: School of American Research Press.

Jaffe, A. (2012). Multilingual citizenship and minority languages. I M. Martin-Jones, A. Blackledge, & A. Creese (red.): *The Routledge Handbook of Multilingualism* (s. 83–99). London: Routledge.

Johansen, Å.M. & Markusson, E.F. (kommer). “I know the world in two languages”: Sámi multilingual citizenship in textbooks for the school subject Norwegian between 1997 and 2020.

Markusson, E.F. (2020). «Derfor har vi lite felles å bygge på når samer og norsktalende nordmenn skal forstå hverandres språk»: En kritisk nærlesing av læreverk i norskfaget på ungdomsskoletrinnet. Masteroppgave i nordisk språk. UiT Norges arktiske universitet.

Ragni Vik Johnsen og Hilde Sollid

Byen som kanskje ville være samisk likevel? Utviklinger i det språklige og semiotiske landskapet i Tromsø sentrum

Tromsø er i dag den byen i Norge med den største andelen av innbyggere som er innskrevet i samemantallet (Sametinget/Faktisk.no) og en av få større byer i Norge som tilbyr språkopplæring i samisk gjennom hele utdanningssystemet, fra barnehage til universitet. De siste ti årene er byens forhold til sine samiske innbyggere og beliggenhet i Sápmi endra betydelig. Rundt 2011 var det en opprivende debatt om Tromsø skulle bli med i forvaltningsområdet for samisk språk (Hiss, 2012; Johansen & Bull, 2013). I 7. juni 2021 signerte Tromsø kommune en fornyet samarbeidsavtale med Sametinget, hvor de blant annet forplikter seg til å arbeide med å forvalte samiske kulturminner i Tromsø og å fortsette arbeid med skilting på samisk (både på stedsnavn, i skolen og på kommunale anlegg). Med utgangspunkt i fotografier av det språklige og semiotiske landskapet i Tromsø sentrum tatt mellom 2010 og 2021 undersøker vi ulike måter samiske språk kommer til uttrykk på i det offentlige byrommet i Tromsø sentrum og hvordan dette landskapet har forandret seg de siste ti årene. Vi trekker veksler på teorier om dekolonialisering og forsoning diskuterer hva (u)synliggjøring av samiske språk i det offentlige innebærer for Tromsøs (og tromsøværingers) byidentitet og for samisk(e) språk mer generelt.

Hiss, F. (2012). Tromsø som samisk by? – Språkideologier og medienes rolle i språkdebatten. *Nordlit*, 16(2), 111. doi:10.7557/13.2375

Johansen, Å. M., & Bull, T. (2013). Språkpolitikk og (u)synleggjøring i det semiotiske landskapet på Universitetet i Tromsø. *Nordlyd: Tromsø University Working Papers on Language & Linguistics*, 39(2). doi:10.7557/12.2472

Sametinget. 2019. URL: <https://www.faktisk.no/artikler/zlp2l/innsikt-hvor-bor-det-flest-samer>

Statistisk sentralbyrå. 2020. URL (hentet 13.08.21):
<https://www.ssb.no/kommunefakta/tromso>

NHO reiseliv. 2019. URL (hentet 13.08.21): <https://www.nhoreiseliv.no/tall-og-fakta/reiselivets-verdi-destinasjon/#part5>

Tromsø kommune. 2021. URL: <https://www.tromso.kommune.no/sametingsavtale202>

Maisen Maria Kristvik Meyer

‘Is it impolite, or is it just Norwegian?’: A study of linguistic choices and their effects in student-to-staff emails at a Norwegian university

The topic of my research project, “Is it impolite, or is it just Norwegian?”, is the emerging phenomenon of email etiquette and impoliteness, particularly in student-to-staff correspondence. The research questions that serve as a starting point for the project are as follows: - How are the differing norms of greetings, closings and use of honorifics in Norwegian and English email etiquette navigated by Norwegian students writing to university staff in English? - What effect do the different linguistic choices they make have on English L1 receivers, and do Norwegian L2 speakers interpret them differently? Email is a pervasive communicative tool in modern life. As a form of secondary mediation, email correspondence lacks the immediate responses found in face-to-face communication. This makes it more difficult to pick up on implicit norms and etiquette, heightening the risk of miscommunication – a challenge is increased in a multilingual and multicultural setting. What is polite and appropriate in one language or culture is not necessarily so in another, i.e., the indexical relations between values and forms are not universal. However, the issue of ideologies and indexicality in judgements of appropriateness in emails remains understudied. This study aims to widen the academic conversation by questioning appropriateness-based model of linguistic variation in L2 email correspondence and explore how challenges can be addressed without reinforcing hierarchical or purist ideologies.

Susanne Mohr & Constanze Ackermann

For explorers by explorers. A sociolinguistic study of the cruise tourism industry in Norway

Tourism is one of the largest trades world-wide and plays an important economic role in the Nordics as well. There, political plans for Arctic and cruise tourism have been put forth (The Nordic Council and the Nordic Council of Ministers 2021). In tourist spaces, tourism discourse, i.e. “language and communication in tourism as global cultural industry” (Thurlow & Jaworski 2010: 222), plays a central role. This discourse is inherently multimodal, with linguistic landscapes including advertisements, brochures and signs being a major part. Multilingualism, linguistic variation and multimodal resources thus often stylize destinations or exoticize them and create “tourism imaginaries” (Thurlow & Jaworski 2010; Salazar 2012). These imaginaries, i.e. “[t]he creative use of and seductive as well as restrictive imaginaries about peoples and places” (Salazar 2012: 863), are distributed locally and globally. This study provides a netnographic analysis of Hurtigruten AS’ website and aims at analyzing central tourism imaginaries associated with Norwegian cruise tourism. While differences between the sub-websites aimed at different nationalities in different languages, e.g. English, German, emerge, some themes seem to be constant. These include the exploration of unknown lands, the crossing of the Arctic circle as initiation rite, the Far North as a mystical place and the beauty of nature. In this way, cruise tourism discourse reproduces colonial narratives about conquering the wilderness and exploring the frontier on the one hand. On the other, it emphasizes ideas of a homogenic Norway and Norwegian values, illustrated linguistically and multimodally through the use of key terms, colors and pictures. Altogether, our study contributes to the investigation of multimodal language use in tourism in Norway and the Nordics, as well as to the sociolinguistics of tourism in general. It also makes an important contribution to the analysis of (neo)colonial discourses and their commodification in present-day Norway.

Brit Mæhlum

”Norskdøm og kristendom” Vilhelm Andreas Wexelsen (1849–1909) som språkpolitisk strateg

Det historiske bakteppet for dette foredraget er den nærmest schizofrene språkpolitikken som ble ført innad i nasjonalstaten Norge i andre halvdel av 1800-tallet og videre inn på 1900-tallet: På én side den betydelige innsatsen som ble nedlagt for å gi befolkningen i landet et eget, norsk skriftspråk; på den andre siden de ditto sterke bestrebelsene som ble gjort for å frata en del av denne befolkningen deres eget, ikke-norske språk. Begge disse språkpolitiske strategiene ble i realiteten gjennomført samtidig, av en rekke ulike politiske aktører og over en lengre historisk epoke. Det som kanskje ikke har vært like klart for alle av oss, er hvordan enkelte historiske individer faktisk kan ha hatt en aktiv posisjon i begge disse språkpolitiske prosessene, åpenbart uten at det har framstått som nevneverdig paradoksalt, eller om en vil – schizofrent. I foredraget vil jeg særlig løfte fram én slik nasjonal strateg – prest, biskop og kirkeminister Vilhelm Andreas Wexelsen (1849–1909). I fornorskningspolitikken overfor de samiske og kvenske minoritetene på slutten av 1800-tallet var Wexelsen en av aktørene med størst gjennomslagskraft. Like sentral og betydningsfull var han imidlertid også i en lang rekke andre saker som gjaldt språklige og kulturelle forhold i Norge, framfor alt det som var knyttet til konsolideringen av landsmålet. Så la oss derfor se litt nærmere på denne Wexelsen. Hvem var han egentlig? Hvilke politiske og ideologiske motiver var det som drev ham? Hvordan posisjonerte han seg i sin egen samtid, og hvordan har han blitt oppfattet i ettertida?

Agnete Nesse

Sosiogeografiske forskjeller i språk og tekst i minnebøker

Minnebøker, det vil si bøker der venner og familie skrev hilsener til minnebokeieren, er en god kilde til kunnskap om eldre tiders skriftspråklige praksiser. En minnebok kan tolkes som uttrykk for hva slags normer som fantes i et nettverk der minnebokeieren representerer nettverkets kjerne. Normene regulerte både hvilke tema man skrev om, graden og typer av illustrasjoner, rammeverket rundt diktene, og hvilket skriftspråk som ble brukt. Det kan også se ut til at forskjellene er store med hensyn til i hvor stor grad rettskrivningen fulgte gjeldende normer i storsamfunnet. Siden minnene oftest er signerte, er minnebøker også gode kilder til data for navneforskning. Internasjonal forskning på minnebøker viser at selv om sjangeren er svært stereotyp, kan man spore sosiale forskjeller på ulike plan i bøkene. I dette foredraget skal jeg presentere minnebøker fra to ulike sosiogeografiske nettverk. To bøker tilhørte søstre som arbeidet på trikotasjefabrikk i Salhus, ca. 15 kilometer fra Bergen. De fleste som skrev i disse bøkene, hadde bygdebakgrunn. De to andre bøkene tilhørte søstre fra et bergensk middelklassemiljø.

Angermann, Gertrud. 1971. *Stammbücher und Poesialben als Spiegel ihrer Zeit nach Quellen des 18.-20. Jahrhunderts aus Minden-Ravensberg*. Münster.

Ekrem, Carola. 2002. Lev lycklig, glöm ej mig! Minnesböckernas historia. *Svenska litteratursällskapet i Finlands skrifter* 644. Helsingfors.

Nesse, Agnete. 2022. «Ungdommelig tekstpraksis rundt 1900: Presentasjon av fire minnebøker». I T. Kinn and R. Neteland (red.) *Festskrift til Johan Myking*. Bergen.

Nesse, Agnete. under utgivelse. "Poetic resistance: Girls' autograph albums during WWII in Norway." *Scandinavian Studies*.

Rossin, Jürgen. 1985. *Das Poesialbum. Studien zu den Variationen einer stereotypen Textsorte*. Frankfurt am Main.

Skjelbred, Dagrun. 2000. «'Jeg ser at din Mindeblomst er paa Vandring.' En tekstanalyse av ei minnebok fra Hamar Seminarium 1878–1880.» *Maal og Minne* 1.

Særheim, Inge og Kristoffer Kruken. 2018. «Kapittel 4: Namn.» In Brit. Mæhlum (red.) *Praksis. Bind II av Norsk språkhistorie I–IV*, redigert av H. Sandøy and A. Nesse. Oslo.

Karine Stjernholm og Leonie Cornips: Kvinner og dialektbruk i tidligere industriområder

Vi presenterer en analyse av hvordan dialekttalende kvinner fra tidligere industriområder framstilles i media, eller det vi kan kalle ‘highly self-conscious performances’ (Johnstone 2011). Forskningsspørsmålet vårt er: Hvordan blir (lokale) kvinner fra tidligere industriområder framstilt i media? Vi diskuterer dette i lys av en reklamefilm som framstiller en eldre kvinne fra Østfold, og et såkalt meme, eller et kort, parodisk videoklipp fra Heerlen i Limburg, Nederland som framstiller en lokal kvinne derfra. Både Østfold og Limburg kan sies å være (semi)perifere steder i grenseområder. Begge steder hadde en voldsom industrivekst fra 1800-tallet og framover, og begge har opplevd en kraftig reduksjon i lokal industri fra rundt ca. 1970. Industrien brakte med seg arbeidskraft fra inn- og utland, og den store innvandringa til disse områdene har lagt press på det lokale talemålet. Konsekvensene av dette er fortsatt merkbare blant annet i forhandlinger om lokal og sosial identitet (Stjernholm & Cornips 2020). Analysen baserer seg på (Chun 2019) som framhever viktigheten av å undersøke sammenhengen mellom kjønn og klasse, og som understreker at forhandling om sosial mobilitet foregår lokalt (Bucholtz & Hall 2005). Vi undersøker hvordan kategorien ‘lokal kvinne’ (re)produseres i disse parodiske framstillingene (jf. McElhinny 2003).

Chun, C. W. 2019. Language, discourse, and class: What's next for sociolinguistics? *Journal of Sociolinguistics*. 1–14.

Bucholtz, M. & K. Hall. 2005. Identity and interaction: a sociocultural linguistic approach. *Discourse Studies*, 7(4&5), 585–614.

Johnstone, B. 2011. Dialect enregisterment in performance. *Journal of Sociolinguistics* 15(5): 657- 679.

McElhinny, B. 2003. Gender in Sociolinguistics and Anthropology. In Holmes, J. & M. Meyerhoff (red.): *The Handbook of Language and Gender*. Maiden: Blackwell. 21–42.

Stjernholm, K. & L. Cornips. 2020. Working Class Women in the Media. I Hagen m.fl. (red.) Bauta: *Janne Bondi Johannessen in memoriam, Oslo Studies in Language* 11(3).

Torbjørn Svendsen

Danning og identitetsutvikling gjennom dybdelæring i norskfaget

Masteroppgaven min er knyttet til det samiske kompetansemålet for vg1, der elevene skal lære om samiske språk, fornorskingspolitikk og språklige rettigheter (Utdanningsdirektoratet, 2021b). I den nye læreplanen (LK20), ligger det et mål om dybdelæring, som handler om å lære om et fagstoff slik at man kan anvende fagstoffet i andre kontekster (Pellegrino & Hilton, 2012, s. 5; Utdanningsdirektoratet, 2021a). Samtidig har skolen et dannelsesoppdrag, som er særlig sentralt for norskfaget (Klafki, 2001; Utdanningsdirektoratet, 2021a). Målet med masteroppgaven min er å undersøke det didaktiske mulighetsrommet for å utvikle elevenes danning gjennom en dybdelæringsprosess om det samiske kompetansemålet for norsk på vg1. I prosjektet trekker jeg fra fire ulike datakilder. Den første er kvalitative intervjuer med norsklærere om deres forståelser av danning og dybdelæring. Deretter har jeg gjennomført et undervisningsopplegg med en vg1-klasse om det kompetansemålet, før jeg intervjuet to elevgrupper med fokusgruppeintervjuer. Fokusgruppeintervjuene handler om elevenes opplevelser av undervisningen med blikk på danning og dybdelæring. Den fjerde datakilden er elevenes logger fra undervisningen. Datakildene vil sammen belyse hvilket norskdidaktisk mulighetsrom som ligger i det samiske kompetansemålet, hvordan dybdelæring kan føre frem mot danning, samt hvordan dybdelæring kan se ut i praksis. I presentasjonen vil jeg derfor fokusere på hva jeg har funnet på dette feltet.

Klafki, W. (2001). Kategorial dannelse : bidrag til en dannelsessteoretisk fortolkning av moderne didaktikk. In (pp. 167-203). [Oslo]: Gyldendal akademisk.

Pellegrino, J. W., Hilton, M. L., National Research Council . Division of, B., Social, S., Education, National Research Council . Board on Science, E., . . . Assessment. (2012). *Education for life and work : developing transferable knowledge and skills in the 21st century*.

Utdanningsdirektoratet. (2021a). *Overordnet del - verdier og prinsipper for grunnopplæringen*. Hentet 7. februar 2022 fra <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/?lang=nob>

Utdanningsdirektoratet. (2021b). Læreplan i norsk (NOR01-06). Hentet 7. februar 2022 fra <https://www.udir.no/lk20/nor01-06?lang=nob>

Sunniva H. Sætre

Dialektendring i eit lite bygdesamfunn nord for Bergen

Masteroppgåva mi handlar om dialektendring i eit lite bygdesamfunn nord for Bergen.

Plassen har ein barneskule, ein nærbutikk, eit bygg for arrangement og kino, korpsaktivitet og eit bedehus. I oppgåva tek eg for meg to språklege variablar: funksjonsordet 'det' og /r/-uttale. I denne dialekten finn vi variasjonen /d:/ og /de:/, og rulle- og skarre-/r/. I tradisjonelt strilemål blir /d:/ brukt for 'det', og /r/-uttalen har i utgangspunktet vore ein rulle-/r/. Desse trekka er no i endring, der /de:/ er på veg inn, og der bruk av rulle-/r/ no berre finst blant dei eldre innbyggjarane. Eg ønsker å sjå nærmare på desse endringane, og samanlikne dei, for å sjå korleis ei leksikalsk endring kan gå føre seg samanlikna med ei fonologisk.

Aldersgruppene eg har undersøkt er 15-20, 45-50 og 75-80. Det er fire informantar i kvar gruppe, to av kvart kjønn. Innsamlinga av materiale blei gjennomført ved hjelp av individuelle uformelle intervju. Opptaka frå samtalan har eg lytta til og transkribert relevante delar frå. Ut frå føremålet til prosjektet har eg utforma ei problemstilling med tre underspørsmål. Den overordna problemstillinga lyder som følger: Korleis går ei leksikalsk språkendring føre seg i strilemålet, samanlikna med ei fonologisk? For å løyse problemstillinga, skal eg svare på følgande spørsmål: 1) Kor raskt skjer endringane? 2) Utviklar endringane seg etter eit bestemt, indrespråkleg system? 3) Dannar endringane eit sosialt mønster?

Hanna Sønvisen og Gabriel Gleditsch

Samisk representasjon i norskfaglige læreverker

Temaet for mastergradsoppgaven er samisk representasjon i norskfaglige læreverker produsert i tilknytning læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020. Vår nåværende problemstilling er som følger: På hvilke måter konstrueres virkelighetsforståelser om samiske tema i norskfaglige læreverker fra fire forlag, på ungdomstrinnet, produsert i tilknytning til Kunnskapsløftet 2020? Problemstillingen konkretiseres i fire forskningsspørsmål: 1. Hvordan representeres ulike samiske språk og den samiske språkhistorien i læreverkenes tekstsamlinger? 2. Hvordan er utvalget av bilder i læreverkene med på å konstruere en fremstilling av samisk kultur og samfunnsliv? 3. Hvilke samiske verbaltekster og forfattere blir inkludert i læreverkene? 4. Hvilke typer oppgaver er tilknyttet tekstene med samiske tema, og hva slags formål gjenspeiles i oppgavens utforming? Med bakgrunn i problemstilling og forskningsspørsmål er tanken å utføre en kritisk diskursanalyse av læreverker fra fire forlag: Gyldendal, Cappelen Damm, Fagbokforlaget og Aschehoug. Ifølge Skjelbred (2019, s. 62) er dette de dominerende læremiddelforlagene i Norge. Vi skal kun analysere trykte verk, og vi begrenser oss til læreverker utformet for norskfaget på ungdomstrinnet. Bakgrunnen for forskningsspørsmålenes utforming er å favne de ulike delene av norskfaget og prøve å dekke «alt» som omhandler samiske tema, noe som kan gi en oversiktlig og grundig analyse. Vi vil med andre ord undersøke hvordan læreverkene konstruerer forståelser og gjør et utvalg av samisk språk, litteratur, kultur og samfunnsliv, samt hvordan tekstutvalg, oppgaver, bilder og brødtekster henvender seg til ulike lesere. Forskningsspørsmålene skal samlet sett bidra til å nærme seg formålet med masteroppgaven – å finne ut hvilke diskurser som preger læreverkene, og om diskursene samsvarer med diskursene som er å finne i læreplanen, når det gjelder samer og samiske forhold.

Skjelbred, D. (2019). *Skolens tekster – et utgangspunkt for læring*. Cappelen Damm

Øystein Vangsnes & Hanna Outakoski

Giellariššu / samisk språkdusj: Språkrevitalisering i urbane kontekstar

Giellariššu / samisk språkdusj: Språkrevitalisering i urbane kontekstar (medforfatta av Hanna-Máret Outakoski) Om lag 10 prosent av alle elevar som har samiskopplæring i den norske grunnskulen, bur i Tromsø. I skuleåret 2020/2021 var talet på elevar 232, og desse elevane var fordelte på meir enn 20 ulike skular. Alle så nær som ein elev, hadde opplæring i nordsamisk, og ein handfull hadde i tillegg også opplæring i sørsamisk. I Umeå var det vinteren 2021 42 elevar som hadde morsmålsundervisning i samisk, og denne gruppa fordelte seg på fire ulike varietetar av samisk (nord-, lule-, ume- og sørsamisk), noko som speglar den varierte samansetjinga av den samiske populasjonen i denne nordsvenske byen. I begge byane utgjorde elevane med samiskopplæring mindre enn 3 % av det totale elevtalet, og dei er alle såleis del av lokalsamfunn som i stor grad er dominert av dei nasjonale minoritetsspråka, høvesvis norsk og svensk. I dette innlegget tek vi for oss utfordringar og moglegheiter som samiske born har i to urbane miljø når det gjeld å ta tilbake, halda ved like og/eller å utvikla urfolksarvespråka sine. Vi legg fram og samanliknar erfaringar frå nyleg gjennomførte (re)vitaliseringstiltak i Tromsø og Umeå som har hatt som mål å vera komplement til den formaliserte opplæringa i samisk og også bidra til å styrka sosiale nettverk og kjennskap mellom elevane. I begge byane har tiltaka blitt kalla giellariššu, som er nordsamisk for 'språkdusj, og i desse prosjekta har elevar frå ulike skular blitt samla kvar veke/månad til aktivitetar på samisk leidde av (unge) vaksne med høg kompetanse i språket. Sentrale utfordringar – som har slått ut på ulikt vis dei to plassane – har mellom anna vore omsyn til ulikt kompetansenivå hjå borna, det fysiske miljøet, storleik på grupper ut frå alder, språkleg varietet, og kompetansenivå.